

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Ex Clementinis, glos. super c. Fidei Catholicae. de summa Trinit. & fide
Cathol.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

quam etiam dicit sancti & Romana Ecclesia, catho-
licorum patrum, Græcorum doctorum & Latino-
rum observantiam & doctrinam scilicet quod spi-
ritus sanctus æternaliter à patre & filio, & tam
quam ab vno principio, & vnica spiratione proce-
dit: Demum reprobando, dicit omnes, qui præmis-
sa negare, vel contrarium asserere præsumserint.
Secunda ibi, Sed quia.

Fideli] supra eod. firmiter. & supra de hæreti-
cibus. & est simile C. de ijs, qui ad ecclesi. cõfug.
l. fideli. & dic fideli quo ad mentem; devota quo ad
exteriore actus: quasi dicat humili. ad hoc infra
de immu. eccl. decet.

Professione] Id est, confessione.

A Eternaliter] nã est pater generans, filius na-
scens, spiritus sanctus procedens pariter ab vtroq;
absque initio semper pariter, ac sine fine supra eod.
firmiter. circa princ. de consec. dist. 7. c. vlt. C. de sã
ma Trin. in epist. inter claras. Sed opponitur. Trini-
tas est vnum vniuersorum principum. vt supra eo-
d. firmiter. ergo non est ibi æternitatis: quia æter-
num vere sine principio, sine fine. Solu. Est prin-
cipium principias, non principiatu, vt referatur prin-
cipium ad res creatas, non ad ipsam diuinitatem.

Et filio] confunditur hic error Græcorum dicẽ-
rium, Spiritum sanctũ a solo patre procedere. Mo-
uebatur autem auctoritate Evangelica, Io. 16. ibi.
Spititus sanctus, qui a patre procedit.

Item in symbolo apud eos edito, simpliciter con-
tinetur, qui ex patre procedit. Non addimus t̄ fi-
lioque. ad idem. C. de summa Trinit. l. 3. vbi dicitur
Spiritum sanctum, quem ex summo rerum parente
speramus, & c. Sed ad hoc & similia respodetur,
quod expressio patris, nõ excludit filium; immo po-
tius includit: cum ipsorum opera inseparabilia t̄
sunt. 28. quæst. 1. sic enim. S. beator. in fine, de con-
secr. dist. 3. cap. vlt. vnde cum pater & filius sine
vna essentia, substantia, seu natura, vt in prædicta
parte in com-
mentario li-
per symbo-
lo sanctorum
patrum, & tra-
dit etiã hæc
glossa paulo
antiquus.
Non est fi-
sẽndã ratio.
nibus huius
gl. in hac re.
sed vere sunt
a theologis
requirẽde
lib. 1. senten-
dist. 11. & 12.

Docuit] Nota quod in ijs, que sunt de fide ca-
tholica, & eius articulis necessario tenere debemus
& sequi, quod tenet & sequitur Romana Ecclesia:
alias essemus hæretici, supra eod. ritu. cap. 1. & 2.
sed in alijs non habemus necessario sequi, & tenere
quod sequitur, nisi sequatur & doceat. 11. disti. no-
lite. vbi de hoc in glo. docere. 12. disti. c. nonit. 21.
disti. c. aliter. de consecr. disti. 4. de trina. in vna
enim fide nil officit sanctæ Ecclesiæ consuetudo di-
uersa, vt ibi.

Firmiter] super eod. firmiter.

Fidelium] De ijs, qui sunt foris, nihil ad nos. 11.
q. 3. inter verba, versi. si cogo. 2. q. 1. capi. multi. de

A diuor. gaudemus: licet ab eis expediat bonũ habere
testimonium. vt ibi. & 8. quæst. 1. licet ergo. supra
de sacra vnctio. c. vnico. S. exhibendum. 11. q. 3. nõ
sunt. 12. q. 1. nolo.

Orthodoxorum] id est catholicorum.

Patrum] 15. dist. cap. 1.

Doctorum] quorum est ordo præcipuus in Ec-
clesia, supra de hæret. cum ex iniuncto. S. cum igitur
& per doctores, prædicatores, & prælatos intelli-
gas. 43. dist. cap. 1.

Latinorum] vt Augustini, Hieronymi, Am-
brosii, & Gregorij. 24. dist. de libellis. 15. dist. san-
ctis, infra de reliqui. c. 1.

B Græcorum] aliquorũ, vt Ioannis Chrysostomi,
Cyrilli, Athanasii, Didymi, & Ephesini cõcilij pa-
trum. Græci enim contrarium dicunt, vt supra di-
xi. Vel dicitur secundum Gulielmum, quod in hoc
generali Lugdunensi concilio Græci, quod hic dicitur
fuerit publice professi, & symbolum cum adie-
ctione (silioque) ibi publice cantauerunt de manda-
to Imperatoris, & Ecclesiæ Græcorum. vtinã cor-
de credant. 23. dist. psalmista.

Vera] alias possit in melius cõmutari. 35. q. 9.
Apostolica & cap. sequenti.

Ignorantiam] que cunctorum errorum est ma-
ter, vt 38. distinct. ignorantia. nec in his excusat
ignorantia. nam ignorans, ignorabitur; vt ea. distin-
ctio. qui ead. ad idem 16. q. 1. si cupis. 22. q. 2. in
quibus, & ca. sequen.

C Præcludere] vt 83. distinct. error. supra de spou-
inter opera.

Damnamus] supra eod. damnamus. & dic, da-
namus & reprobamus; id est, reprobando damna-
mus.

Asserere] supra dixit negare. Quid si quis nec
negat, nec asserit, sed tacens sic consentit & videtur
non teneri: quia tacere est præter ista duo. 22. q. 2.
ne quis. infra. de regu. iuris qui tacet. & ff. eo. l. qui
tacet. Sol. Licet non ex verbis, tamen ex mente iu-
dicatur hæreticus. supra de hære. cap. 1. 24. q. 3. c.
hæretis. & cap. hæreticus. & Deus audit in corde;
vt 17. q. 1. c. fin. S. si ergo. & cor interrogat. 14. q.
5. si quid. & 15. q. 6. c. 1.

D hæretis. & cap. hæreticus. & Deus audit in corde;
vt 17. q. 1. c. fin. S. si ergo. & cor interrogat. 14. q.
5. si quid. & 15. q. 6. c. 1.

GLOSSA IOANNIS AN-
D. SVPERTIT. DE SVM. TRIN.
Et fide Catholica, in Clementinis.

Prima Glossa summat, & dinidit.

E **D**E I catholicæ] Summa huius concilij
hæc est. Fatetur cõcilium vnicũ Dei
filium in essentia Dei æternaliter subsistẽ-
te, verum corpus humanum assumpsisse
de Virgine, & in eo passum & iam mortuũ, lancea
perforatum: approbas in hoc ordinem, quem tradi-
dit Euangelista Ioannes. Secundo reprobat, & hæ-
reticã indicat doctrinam, que habet quod substrãtia
anima rationalis seu intellectua, vere et per se hu-
mani corporis non sit forma. Tertio asserẽs cõfitẽ-
dum vnum baptisma sicut vnum Deum & vnã fi-
dem, approbat opinionẽ, que habet per illud confer-

B 4 ri etiam

Ad hunc
tum con-
unt trat-
per sancti
Thomas
libeto 1. q.
11. 14.

De doct-
a Innoce-
hoc loc-
na utri-
Simuni d-
de quib-
tribo in-
per q. 7.
ne patrum
Aroni.

Nõ est ad-
dicio, sed ex-
positio eius
quod inerat,
vt declarat
concilium
Florentinum
sub Eugenio
iii. sess. 6. &
dixi infra in
hac prima
parte in com-
mentario li-
per symbo-
lo sanctorum
patrum, & tra-
dit etiã hæc
glossa paulo
antiquus.
Non est fi-
sẽndã ratio.
nibus huius
gl. in hac re.
sed vere sunt
a theologis
requirẽde
lib. 1. senten-
dist. 11. & 12.

De dicit
roribus
a Spiritu
ancum v-
e Alfonso
castrum li-
aducit
ereles, ne
Deus, de
10. 11.
seq.

ri etiā parulis quo ad habitum informantē gratiā A
& virtutes partes parent: Secunda ibi: porro. Tertia
ibi: Ad hoc. Item hac prima pars facit tria. Primo
fatetur aeternam: diuinitatē Christi. Secundo veram
humanitatem ipsius: Tertio ipsius passionē & mor-
tem, & figuram inducens ordinem approbat, quam
de plagis Christi ponit Euangelista Iohannes.

Fundamento] quod est Christus.

Apostolo] 1. ad Corinth. 3. & concor. 1. q. 1. cum
Paulus, de presbyt. non bapt. c. fi.

Vnigenitū] vt dicit Anselmus. In sancta Trini-
tate quantumlibet paruum inconueniens est impossi-
bile: sed si pater alium filium genuisset, ille per om-
nia similis esset iam genito filio, & cū iam genitus
filius sit verbum, reliquus esset verbus, & sic essent
in deitate duo verba: sed cum vno Dei verbo om-
nia perfectissime dicantur, & creentur, aliud super-
fluum & nugatoriu[m] fuisset: nā duorum ad idē su-
perfluum, quorum vnū sufficit alterum superfluum est,
quod non est in deitate possibile: & Philosophus 1.
Physicorum. Frustra fit per plura, quod potest fieri
per pauciora. Ioan. 1. ad.

Filium] de spiritu sancto, & eius aeterna pro-
cessione supra eod. fidei. lib. 6.

Omnibus] per hoc comprehendit immensa-
tem, incommutabilitatem, incomprehensibilitatem,
omnipotentiam, & ineffabilitatem. Item essentiam,
substantiam, seu naturā, de his omnibus supra eo. fir-
miter in prin. Et in diuinis haec tria vltima repeti-
mus ad maiorem expressionem. Si enim ad diuinam
essentiā habeatur respectus quasi mathematicè, id est
abstracte, non reducta consideratione ad personas, sic
est essentia. Si consideratur concrete, habito respectu
ad personas, sic est substantia, quia in qualibet per-
sona substat; & est tota supra eod. damnamus. ver-
sic. nos autem. Si vtroque modo: quasi in conside-
ratione vniuersali, sic est natura: quia naturale est
diuine essentiae quod sit vnū, & quod in ea sunt per-
sonae: simplex tamen est, impertialis & indiuisi-
bilis.

Ad hanc glo-
fam vide Ma-
gistrum & do-
ctores lib. 4.
sen. dist. 8.

De horum
damnatione
frequens fit
mētio ab In-
nocentio Pa-
pa 1. epistola
21. & 22.

Vide nice-
phorum li. 8.
historiae ec-
clesiasticae, c.
3. & multis
seq.

Existit] dānati sunt ergo Bonosiani, qui Chri-
stum dicebant non proprium sed adoptiuum filium
Dei 24. q. 3. quidam. versic. Bonosiani. & de hoc de
celebr. Miss. in quadam.

Aeternaliter] Arriani negauerunt filiū coeter-
num patri. 15. dist. c. 1. 24. q. 6. 3. quidam. versic.
Arriani. & arguebat sic: Omne quod natū est, prin-
cipium habet: ergo filius qui natus est, principiu[m] ha-
bit, & esse capit. vnde dicebat Arrianus: si fi-
lius est, natus est: si natus est, ergo tempus fuit quā
do non erat filius. Sed vt contra eum dicit Ambro-
sius lib. 1. de trin. c. 5. idem posset dicere de Deo, q. si
cepit esse pater, ergo primo fuit Deus, quā pater, &
fuit tempus quo non era pater: sed cū ex hoc seque-
retur eum mutabilem, id est generationis accessione
mutatū, hoc dicere amentia est: semper enim fuit pa-
ter, semper & filius; nā ex vi correlatiui, posito vno
ponitur & reliquum. Dicebat ergo August. de fide
ad Petru. c. 2. Si Dei filius virtus & sapientia; Dei
est nec vnquā fuit Deus sine virtute & sapientia:
Dei ergo filius coaeternus est Deo patri. Primū pro-
bat A postolus 1. ad Corint. 1. & habetur 37. dist.

hinc etiam Ambrosius. in fi. Dicit ergo August.
q. sicut splendor, qui gignitur ab igne coaeternus est
illi, & esset coaeternus, si ignis esset aeternus: sic est
intelligendum ex Deo natum esse sempiternum, vt
sit patri filius coaeternus. & hoc prosequitur magi-
ster sententiarum lib. 1. dist. 9.

Simul vnitas] dicitur Theologis: quod in instan-
ti cōceptionis, perfectus fuit homo, & fuit anima ra-
tionalis infusa tum propter infinitam virtutem agē-
tis, scilicet Spiritus sancti: tum quia incongruū fuisset
filium Dei corpus assumpsisse, nisi formatum. In
alijs autem non infunditur, nisi organizato embrio-
ne, & plene habitato ad ipsam recipendam. de hoc
33. q. 2. quod vero. Quod dicunt quidam fieri per cō-
ferentiam sexuum a 40. vel 80. die a cōceptione em-
brionis. de hoc. 5. dist. 1. de purifi. post partum,
c. vnico.

Fieret verus homo] concor. supra eo. firmiter
versic. & tandem ibi, verus homo factus est. & cō-
sidera verba: non enim fuit Christus, compositus ex
deitate & humanitate: nam simplicitas deitatis nul-
lam recipit compositionem, vt ibi satis not. in prin.
Et q. ibi dicitur, Christū fuisse compositum, verum
est respectu humanitatis qua fuit composita ex ani-
ma rationali & humana carne, vt ibi, & hic: & se-
pra de heret. cum Christus. & vide quod not. de con-
secr. dist. 2. hoc est, quod dicimus.

Passibile] intantum quod (vt dicit August.) om-
nes defectus nostros assumpsit filius Dei, praeter igno-
rantiam & peccatum. de hoc 3. senten. 15. dist. 1. Li-
cet igitur in assumptione sui ipsius, caro fuerit a spi-
ritu sancto ab omnibus reliquijs peccati mundata:
vnde Angelus ad Virgine[m] Lucae. 1. Spiritus sanctus
superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit
tibi: quod ex te nascentur sanctus, vocabitur filius
Dei: et tunc, vt dicit ipse Aug. Si in cruce mortuus
non fuisset, ad vltimum senio defecisset: frigus ergo,
calorem, famem, sitim, & alias humanas penalitates
pati poterat; & sic habuit corpus passibile. Fuit
autem hoc congruum, quod nostros defectus assume-
ret propter iustitiā satisfactionis, quā pro nobis faci-
endam assumpserat, vt pro nobis perfecte satisfacere
p. p. ualitates carnis nostrae. Item propter fidem
incarnationis. sine his enim penalitatibus humana
natura hominibus nota nō fuisset. Item propter exē-
plum patientiae nobis praebendum, ad tolerandas pe-
nalitates carnis humanae.

Animam] non spiritum vitalem tantum, de ce-
leb. miss. in quadam. vbi pluribus auctoritatibus
probat, quod hic de vera anima dicitur.
Rationalem] non dicit sensitiuam vel vegetabi-
lem tantū, de quib. infra in parte proxima dicitur.
Et tempore] quod tempus satis notum est. Et ab
haec incarnatione, computant quidam annos domini
23. dist. in nomine Domini. in prin. alij a natiuitate
& de hoc in Specul. de instr. edi. in 1. col. Dubitari
posset de tempore incarnationis, quare tunc & nō
prius, vel tardius. Canonist. d. dicitur satis esse dicere,
cū Paulo, O altitudo diuinitarū, & c. ad Roma. 11. in
fi. de pan. dist. 4. si ex bono. circa prin. ver. cur ergo
nam & in potestate miserentis est, quando & quan-
tum misereri velit. facit de pan. dist. 2. si. n. inquit.

Animam] non spiritum vitalem tantum, de ce-
leb. miss. in quadam. vbi pluribus auctoritatibus
probat, quod hic de vera anima dicitur.

Rationalem] non dicit sensitiuam vel vegetabi-
lem tantū, de quib. infra in parte proxima dicitur.

Et tempore] quod tempus satis notum est. Et ab
haec incarnatione, computant quidam annos domini
23. dist. in nomine Domini. in prin. alij a natiuitate
& de hoc in Specul. de instr. edi. in 1. col. Dubitari
posset de tempore incarnationis, quare tunc & nō
prius, vel tardius. Canonist. d. dicitur satis esse dicere,
cū Paulo, O altitudo diuinitarū, & c. ad Roma. 11. in
fi. de pan. dist. 4. si ex bono. circa prin. ver. cur ergo
nam & in potestate miserentis est, quando & quan-
tum misereri velit. facit de pan. dist. 2. si. n. inquit.

Vide sup-
strum & c.
ctores lib.
sent. dist.
beatum Th.
3. par. q. 6.
3 & 4.

B. Thom.
3. par. q.
& 15. q.
de hoc.

Expon-
no mod.
est, imm-
& peccat-
bera.

De
stati pl-
Thom.
q. 1. att.

De hoc
bratione
de omni-
B. Thom.
3. par. q. 1.
5. & 6.

vltia

vera medium, vers. sic. & quod not. qui clar. vel
 20. c. 2. Dicunt tamen theologi, quod certum est, non
 fuisse conueniens ante peccatum. Deum incarnari:
 cum opus incarnationis principaliter ordinetur ad
 abolitionem peccati. & ut dicitur. Luca 5. Non san-
 nis, sed infirmis opus est medico: nec venit uocare
 iustos, sed peccatores. 2. q. 3. multi. de pen. dist. 1. li-
 benter. item nec fuit conueniens statim post peccatum
 Deum incarnari. Cum enim ex superbia peccatum
 prouenisset, sic liberandus erat homo, ut humilitatis
 recognosceret. se liberatore indigere: quod magno
 consilio Dei actum fuit, ut cognosca sui infirmitate,
 homo clamaret ad medicum, & gratias pasceret au-
 xilium: ad finem vero seculi non debuit differri: ut
 de imperfectione humane nature, per incarnationem
 perueniretur gradatim ad perfectiorem glorie in fi-
 ne seculi. Item fuit equum, post datam legem Mo-
 saicam & Propheticam, quam multi spernebant, iu-
 stificari a Deo genus humanum, per incarnationem
 & tempus gratis: quod si dilatum fuisset ad finem
 seculi, forsitan reuerentia & notitia Dei & morum
 honestas in terris fuisset abolita: fuit etiam hoc co-
 ueniens ad manifestandam diuinam virtutem, sal-
 uantem per fidem, presentis, & futuri: ut
 not. Ber. supra eod. tit.

Virginali] quare de Maria Virgine, & non de
 alia voluit incarnari? Dicunt sancti, quod sicut ex
 superbissima natus est morbus: sic per contrarium ex
 humilissima inchoari debuit medicina. vnde vxo no-
 mine Eua ipsi Virgini dictum est. Aug. Luca 1.

Item sicut ad summam humilitatem Dei filius
 voluit incarnari: sic summe humilem eligere voluit,
 in qua, & a qua tanta deberet humilitas inchoari.
 vnde ipsa in Canonico suo dixit, ibidem, Respexit do-
 minus humilitate ancilla sua. Tertio quia (ut qua-
 dam refert historia) prima ipsa fuit, que virgini-
 tatem Deo obtulit: vnde quia noui doni genus obtu-
 lit: nouo & inuidito dono debuit honorari. In coniu-
 gium autem Joseph consentit, iussu uero Spiritus san-
 cti, ad celandum mysterium, quod die. ut 27. q. 2. ca-
 2. vers. si. & c. inuenta.

Thalamo] id est, cubiculo, vel vtero.
 Hypostasis] Graeci eodem modo vtuntur hoc no-
 mine hypostasis, quo nos vtuntur hoc nomine perso-
 na. de hoc nomine. 1. sent. 23. & 25. dist. hypostasis
 autem componitur ab hypo, quod est sub, & stasis,
 quod est status vel stans. & dicitur hypostasis sub-
 stantia intellectiua, sine forma, scilicet primordialis
 materia, & dicitur quasi substantia: quia habet substa-
 re omnibus accidentibus, & omnia accidentia ad se
 recipit: a nullo tamen informatur, secundum Hu.

Natura] scilicet vera humana. Io. And.
 Omnium] quo ad sufficientiam: sed quo ad effi-
 caciam, pro praedestinatiss tantum, de hoc de consecr.
 dist. 2. semel. 2.

Cruci] in huius passionis memoriam videmus, in
 singulis particularibus ecclesijs depictam crucem, in
 altum erigi: celebramus etiam festum inuentionis
 ipsius, de consecr. dist. in. 3. crucis. Dicit August.
 Crux, quae erat supplicium latronum, nunc transit ad
 fontes Imperatorum: si tantum honorem Deus con-
 tuit supplicio suos quantum conferet seruo suo & Tu-

ter alias fuit quadruplex causa, quare Christus cru-
 cis mortem elegit. Primo, ut in illa pendens in ae-
 re se inter Deum & hominem mediatorum, ostende-
 ret. & sic not. 1. Timoth. 2. & 10. dist. quoniam, de-
 cundo, ut damna quae obuenerant per lignum primis
 parentibus veritas, per lignum crucis restitueret.
 Tertio, ut diabolum, qui per lignum vincebat, per li-
 gnum superaret: & hac duo Grego. exprimit in pra-
 fatione de crucis. Qui salutem humani generis, & c.
 de qua de consecr. dist. in. 1. inuenimus; & in 3. de
 reli. & vna. qui si Dominum ante medium. Quar-
 to, ut euidenter ostenderet, pro quibus restitueret
 patiebatur, scilicet pro superis angelorum rubris re-
 plendis, pro iustis de limbo educendis, pro amicis col-
 ligendis, & adiuuandis, pro inimicis reconciliandis.
 Primum designatur per brachium superius. Secun-
 dum per inferius. Tertium per dextrum. Quartum
 per sinistrum. Tertium etiam crux quatuor genera li-
 gnorum habuisse, scilicet cedrum in stipite, palmam
 in palo per longum, cupressum in ligno ex transuer-
 so, iolum in tabula super cruce, loco quarti bra-
 chij. & datur versus: Ligna crucis, palma, ce-
 drus, cupressus, iolum. Et quomodo proprietates
 lignorum bene conueniant, in istam theologi, quod
 omitto.

Mori] de consecr. dist. 2. timorem. ubi notat, quod
 Posthuentibus separatim, de hoc de consecr. di-
 st. 2. c. 1.

Aqua] & fuit vera aqua, de qua satis, de celebr.
 miss. in quadam. & fuit aqua regenerationis, & san-
 guis redemptionis, ut ibi.

Imaculata] ad Ephes. 5. ante suam.

Sicut] ponit figuram, qua etiam inducitur Hoff.
 de celeb. miss. in quadam. ver. per hoc.
 Soporati] ergo dormitio. A de & mors Christi
 conueniunt in figura, sicut conueniunt in figura ve-
 gilans & viuens. si de latere ergo inuentis debuis-
 set formari contumax: e contra de latere vigilantis,
 fuisset Eua formata.

Formata] Genes. 2. in uentibus, ut dicitur in
 Apostolum] ad Roma 5. post medium, ut
 Ezechiel] 1. c. & 18. in prim. Io. Gre. in 4. homi.

super Ezechiel] de visione quatuor animalium, ha-
 bentium facies diversas, scilicet hominis, leonis, bo-
 uis, & Aquila, dicit quod, iure per hominem, sicut
 in Mathaeus, quia cepit ab humana generatione. Callanus
 Marcus per Leonem, quia cepit a clamore in deserto, in catalogo
 Lucas per vitulum, quia cepit a sacrificio. Ioannes Gloria. in di-
 vero digito per Aquilam, quia cepit a diuinitate
 Christi. Sicut enim Aquila cum his anibus altius po-
 lat & irreuerberatis oculis, solis radios inuenit, sic
 iste altius ceteris ascendit, qui dicens, in principio

erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus
 erat verbum, dum in ipsam diuinitatis substantiam
 intendit, quasi more Aquila oculos fixit in solem.

Dixit] 19. dist. in 1. cap. 1. ad suam. Et ad littera,
 hic ponitur textus Euangelij, quem glossare non est
 meum.

Sanctorum patrum] scilicet August. super
 Ioan. sermo. 120. & 15. de ciuitate Dei cap. 26. ap-
 se & Ambros. super epist. ad Roma. & Theophy.
 super Ioan.

Plures cau-
 las, quare
 Christus mor-
 tem crucis e-
 legit, refert
 S. Tho. 3. par.
 9. 46. ar. 4.

Vide us-
 rum &
 tores lib.
 ent. dist. 2.
 ceatum 7.
 par. 9. 4.
 & 4.

B. Tho.
 par. 9.
 & 17. in
 de hoc.

Expon-
 do motu
 st. immo
 & penul-
 tima.

Vide S. Th.
 par. 3. q. 13.
 art. 4.

De Hypo-
 stasi plene S.
 Thom. 3. par.
 q. 1. art. 3.

De hac
 oratione
 de omni
 B. Thom.
 par. 9. 4.
 & 6.

Doctorum

Doctorum] vt Thom. 2. parte. q. 62. ar. 5. foa. Scoti super 4. sent. Fertur etiam, quod tempore concilij, congregari fuerint ad hoc theologi doctores, per Clementem, qui hoc tenuerunt.

Duntaxat] de baptis. maiores. in princip. cum suis concord. Non obsta. 79. distinctio. ca. 2. vt ibi not.

Aperuit] Sequebatur in constitutione concilij, etiam correcta, & in audientia publicata, vt dixi in proemio, quod textus Matthæi, qui dicebatur in quibusdam libris antiquis sub alio ordine hoc narrare, per anticipationem intelligi & exponi debeat. Et hoc remouit Ioannes forte ex eo, quod ille textus in Mattheo communiter non habetur. Et anticipatio dicitur, ab ante & capio, cum scilicet ante capitur, vel ponitur postponendum. supra de rescrip. causam. Sed queritur, quid valeat ad fidem hoc disputasse quod hic dicitur de hoc ordine? Sine dubio coniunx Christi Ecclesia, que regenerat a Deo genitos, ita formari poterat per plagam & vndas fluentes Christo viuente, sicut Christo mortuo: nec in hoc disputatio hæc respicit fidem. Sed opinio hæc damnata, detrahit miraculo: euidentiùs enim fuit miraculum hoc de corpore mortuo, quam de viuo manasse. Item detrahit figuram hic posita, vt supra dixi. Item detrahit fidei Ioannis Euangeliste, qui vltimus Euangelium suum scribens, notabiliter expressit hunc ordinem: & his respectibus Concilium huc ordinem approbat.

Porro] Secunda pars, que duo facit: Primo quandam opinionem reprobat. Secundo illam pertinaciter tenentes, hæreticos iudicat.

Positionem] Vtuntur Theologi & artifice hoc verbo, quo etiam nos vtimur, de confess. cap. 1. vbi de hoc satis lib. 6. fatetur autem quis & credit, id quod ponit de iure iur. c. vlti. eod. lib.

In dubium] de hæreticis, dubius.

Intellectiua] De sensitiua enim & vegetatiua, non fuit opinio: sensitiua enim qua sentimus per se sua corporea, certum est, quod corrumpitur corpore corrupto, & sic non potest dubitari, quin sit corporis forma. Idem de vegetatiua qua vegetamur, nutrimur, & augmentum sumimus. in prima communicamus brutis, in secunda etiam plantis. Sed de intellectiua vel rationali fuit contraria opinio, que precipue fundabatur super ratione prædicta. Cum enim vniri, non dico accidentaliter, sed per se & essentialiter, sit inseparabiliter vniri, ergo forma non potest esse sine materia propria: sed anima intellectiua, cum sit incorruptibilis, remanet corrupto corpore, corpori non vnita: ergo non vnitur corpori vt forma per se & essentialiter. Sed antequam huic inductioni respondeam, est sciendum: quod opinio hic approbata, pro qua facit de celebr. mis. in quadam. sic probatur secundum Philosophum 8. metaph. Differentia sunt in a forma rei: sed differentia constitutiua hominis, est rationale: quod de homine dicitur ratione anima intellectiua: ergo ipsa est hominis forma. Item demonstratur ex ratione speciei humana: natura enim rei ostenditur ex ipsius operatione: propria vero operatio hominis (in quantum homo) est intelligere: oportet ergo, quod sortia

† De materia huius glosse videt plenissime per sanctum Thomam citatum etiam in fine glosse, par. 1. quæst. 76. artic. 1. & ibidem Canonum.

A tur speciem secundam illud, quod ipsius operis est principium: sortiam autem speciem vnumquodque per propria formam: ex quo relinquatur, quod principium intellectiua, vel anima intellectiua, sit propria hominis forma. Sed aduertendum est, quod quæto forma est nobilior, tanto plus dominatur materie corporali: & minus ei immergitur, & plus eam excedit sui virtute: vnde anima vegetabilis, plus quam forma metalli: sensibilis, plus quam vegetabilis: intellectiua ergo in nobilitate vltima, intantum excedit in homine materiam corporalem, quod habet aliquam operationem et virtutem, in qua corporalis materia in communicat: quæ virtus dicitur intellectiua. Demonstrat etiam id Arist. 1. de anima, quia id quo primum aliquid operatur, est forma illius cui operatio attribuitur: sicut quo primo sanatur corpus, est sanitas: quo primo scit anima, est scientia: sanitas ergo est forma corporis, & scientia forma est anime ad corporis vnionem. Secundo inducebat id quod dicit Philosophus 2. de anima, anima ergo est forma corporis: & scientia est forma anime. Certum est autem, quod primum quo viuunt corpus, est anima: & cum vita manifestetur secundum diuersas operationes in diuersis gradibus viuentium, id quo primo operamur, vnumquodque illorum operum vitæ, est anima. Anima enim est

B quo primo nutriuntur, sentimus, & mouemur secundum locum: ergo similiter id quo primo intelligimus sine dicatur intellectus, sine anima intellectiua, est forma corporis. Et hoc negans oportet, quod inueniat quomodo ista actio ei cõueniat. experitur enim quisquis seipsum esse, qui intelligit. Attribuitur autem actio alicui tripliciter, vt patet 5. phys. aut secundum se totum, sicut medicus sanat: aut secundum partem, sicut homo videt per oculum: aut per accidens sicut dicimus, quod albus edificat: quia accidit edificatori esse albus. Cum ergo dicimus Andream intelligere, certum est, hoc sibi non attribui per accidens, cum hoc in quantum est homo, de ipso essentialiter prædicetur: ergo aut oportet dicere, quod intelligat secundum se totum: quod etiam posuit Plato, dicens hominem esse animam intellectiua: aut dicere oportet quod intellectus sit pars ipsius anime. Primum stare non potest: quia idem ipse homo est, qui percipit se intelligere & sentire: sentire vero non potest sine corpore: vnde oportet animam sensitiua esse aliquam hominis partem: relinquatur ergo quod intellectus quo Andreas intelligit, sit pars ipsius Andree: ita quod intellectus aliquo modo ipsi corpori vnietur. Et licet aliqui dixerint, hanc vnionem esse per speciem intelligibilem, quæ duplex habet subiectum, intellectum possibilem, & phantasmatam: alij quod intellectus ut motor unitur corpori, quod uanum esse patet multis rationibus: & ista dua sufficiant. Intellectus non mouet corpus, nisi per appetitum, cuius motio præsupponit operationem intellectus: Non ergo ideo intelligit Andreas, quia mouetur ab intellectu, sed potius contrario, quia intelligit, ideo ab intellectu mouetur. Concluditur ergo, quod vniri ut essentialis forma. Item si anima intellectiua se haberet uomotor: certum est, quod nauis potest esse sine nauata, quise habet

Opinio anima lem eff ralem damnata lura

Actio dicitur tribuere

Opinio dicēs animam rōna lem esse mortalem cur sic damnata ve- lut hæretica.

se habet ad eam vt motor: ergo etiā possēt esse, quod Christi corpus humanū sine anima simpfisset: quod est contra fidem, supra eo. c. & supra eo. firmiter. Cū ergo principaliter incarnatio ordinetur ad salutē ani mæ, inutilis fuisset incarnatio, si anima nō esset essen tialis corporis forma. Et per hoc vides rationem qua re opinio hic damnata indicatur hæretica: quia est contra fidem incarnationis. Est etiam contra fidem resurrectionis: habet enim fides, quod resurgemus cū corporibus, quæ nunc gestamus, vt patet eo. tit. c. fir miter. in sine primæ partis. sed si anima non esset es sentialis forma corporis: ad quid resurgerent corpo ra, non videmus.

Tenentes opinionem hic reprobam, primo indu cebant, quod in principio dixi. Ad quod respondetur, quod secundum se conuenit animæ corpori vniri, sicut secundum se conuenit corpori leui sursum esse: & si cut leue manet, cum a loco proprio fuerit separatam cum aptitudine & inclinatione ad proprium locum: ita anima humana manet in suo proprio esse: cum fue rit a corpore separata, habens aptitudinem et inclina tionem naturalē ad corporis unionem. Secundo indu cebant, quod dicit Phil. 3. de anima. quod intellectus est separatus, et quod nullius corporis est actus: ergo non vnitur corpori vt forma. Sed dic, quod Philo. in telligit separatam: quia intellectus nō est virtus ali cuius organi corporalis, sicut virtus visiva oculi: con stat etenim quod intelligere non est actus, qui possēt exerceri per aliquod organum corporale, sicut visio: sed est in materia inquam ipsa anima, cuius est hæc virtus, est hominis forma & terminus generationis humane. Et qd sit in materia probatur. 2. Phy. quia homo generat hominē: dicitur ergo anima intellectu a separata secundum virtutem intellectuam, quæ non est alicuius organi corporalis. Et sic etiam respō detur ad id quod tertio dicebant, quod si intellectus vniretur corpori vt forma, cum omne corpus habeat determinatam materiam, sequeretur, qd intellectus haberet determinatam materiam, & sic non esset cog nitivus omnium, quod est contra rationem intel lectus. Sed dico quod hoc procederet, si virtus intel lectiua esset actus organi corporalis. Fateor enim actus illos, visus cum oculo, tactus cum manu, et si miles bene oportere limitari ex materia: sed cum ani ma intellectuua his organis non vtatur, limitationi non subiacet. Dicebant quarto, quod cum anima sit quid subsistens, & habeat esse secundum se: ergo at terius forma esse non potest: quia forma dat aliquid esse, & sic esse formæ non est ipsius formæ secundum se: anima ergo intellectuua habens esse suum, & suū subsistens, non vnitur corpori vt forma. Ad quod respondetur, quod anima intellectuua illud esse in quo subsistit, communicat corporali materię, ex qua ma teria & anima intellectuua fit vnū: ita quod illud esse quod est totius compositi, est etiam ipsius animæ, quod non est in alijs formis, quæ non sunt subsistens. Et propter hoc anima humana remanet in suo esse, de structo corpore, non autem aliæ formæ. Curiosus qui hoc plenius disquirere uellet, uideat in summa S. T. bo. par. 1. q. 76. in prin. 10. & And.

Catholicæ] fidei, quod sequitur, & postpositum fuit vt enitaretur hiatus: qd propriæ in Rhetorica di

A citur, cum vocalis eadem sequitur vocalem. Pertinaciter] pertinacia in malo, perseverantia in virtutes, vnde pertinax valde imprudenter tenens durus, irrevocabilis, indocilis, obstinatus, et idem ver bum infra de vsur. ex gravi. S. penult.

Pertinax qui dicitur.

Ad hoc] tertia pars, primo ponens de esse baptis mi. Secundo de ipsius effectu. 10. & And.

Vnicum] quare sic dicatur, habetur de consec. di. stin. 4. aliud.

Vnus] ad Ephes. 4. habetur de hac triplici vnitate, & infra de exce. prala. frequen. ad finem. & in fra de sentent. excom. c. 1. & vt dicit Ambro. lib. de trin. & exponit magister. 1. sent. 24. dist. circa prin. cum vnum dicimus Deum, vnitas excludit numerū Deorum: nec quantitatem in Deo ponit: quia nec nu merus, nec quantitas in Deo est.

Deus] in hoc verbo, ponit causam efficientem ba ptissimi.

Vnica] licet specie differat, quod dic vt no. Ber. supra. eo. tit. super rubr.

Confitendum] vnde in symbolo dicitur, Confi teor vnum baptisma.

In aqua] causa materialis.

In nomine] causa formalis.

Perfectum] sine penitentia exteriori. de consec. dist. 4. sine penitentia.

C Remedium] causa finalis.

Theologi] & canonistæ. de hoc de consec. dist. 4. nihil, & c. parvuli.

Opiniones] est sciendum, quod prima fuit opinio Donatistarum, quod parvuli inutiliter baptizaban tur: quæ reprobata est, & ad ipsorum rationes res ponsionem est de baptis. maiores. Sed ibi dubium est re lictum, an parvulis infundantur virtutes & gratia: quod hic soluitur. Est ergo hic sciendum, quod quorū dam fuit opinio, quod pueris nullo modo dantur vir tutes in baptismo, sed solum ab originali mundantur sed postea quando decedunt, vel quando perueniunt ad ætatem adultam, eis virtutes infunduntur, si ser uent innocentiam. hanc communiter Theologi repro bant, per id quod habetur Ecclesiastes 11. quod sonat illud quod habetur 25. distinet. qualis in princ. quare si pueris ante mortem non fuerint concessæ virtutes & gratia informans, in morte non conferentur: et sic non saluabuntur, quod est falsum. Error autem hu ius opinionis, videtur fuisse ex ignorantia discernen di habitum ab actu.

† Hanc hære sim S. Aug. in libro de hære sib. c. 88. Pela gianis attri buit.

Alij dixerunt, quod pueris dantur virtutes et gra tia: non tamen in seipsis, sed in sua radice, scilicet cha ractere sacramenti, cuius virtute cum venerint ad perfectam ætatem, & cum perfectis organis soluta fuerint potentie, consequenter gratiam & virtutes.

E Et Hug. videbantur miscere hanc opinionem primæ de consec. distinet. 4. nihil. Sed qd hoc esse non possit, patet: quia si puer verteret in furiam ante perfectā ætatem potentie in eo non soluerentur: & ita num quam haberet virtutes explicite. Item quod poten tie sint aliquo impedimento ligatæ, non impedit habi tum, sed actum: quia dormientes & vinolenti habi tus habent, sed ligatos.

Tertia] fuit hic opinio approbata, quod virtutes & gratia dentur in habitu ligato propter pueritiam, sicut

† Vide cita tos in cōmen tarios huius Clementing.

Actio di trinitatis tribuitur.

sicut in dormiente propter somnū; sed discedete pueritia, inclinatur ad bene operādū; nisi aliquid Spiritui sancto resistat; & habetur de hoc figura 1. Reg. 17. ubi David paruulus armatus Saul regis, non potuit eis vti contra Goliath. Sic puer in baptismo armatus gratia & virtutibus propter imbecillitatem, illis vti non potest quo ad actum. Et quod hoc sit verum, patet: quia cum pueri sicut adulti per baptismum efficiantur membra Christi, necesse est, quod à capite recipiant fluxū vel fructus gratia & virtutis, cuius influxionis non est impedimentum ex parte Dei, qui omnes vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 1. ad Timoth. 2. & supra de baptis. maiores. vers. absit. Nec ex parte gratia, quae ex vi sacramenti omnibus praesto est, & facit de consec. dist. 4. sine poenitentia. Nec ex parte sacramenti, quod pro omnibus institutum est: nec ab illo vllus excluditur, vt in decr. maiores. vers. cum ergo. Nec ex parte paruuli, qui nec resistit, nec resistere potest infusione gratia: nec curamus ipsius reluctantiā vel genitū in baptis. de consec. dist. 4. c. sine poenitentia. Nec ex parte Ecclesia, in cuius fide saluatur: & quae nulli claudit gremiū, de her. su. per eod. li. 6. nec aliquem decipit. 27. q. 1. de viduis. de do. per tuas. Huius autem opinioni approbatae non obstat, quod habitus virtutum habilitat ad actum: sed pueri non sunt habiles ad agendum, quae secundū virtutes sunt; ergo non recipiunt habitum virtutū in baptismo. Nam dico, quod habitus facit habitū ad actum tollendo inhabilitatem, quae est ex imperfectione potentia, non quae est ex parte corporis, vt patet in dormiente. Nec obstat, quod dicitur, in noua in fluentia oportere, quod recipiens vel influēs aliter se habeat nunc, quam prius: sed anima pueri baptizati, non alio modo se habet in instanti post baptismū, quā prius: quia caret vtroque tempore vsu liberi arbitrij. Itē nec Deus influēs, aliter se habet. Cōcluditur ergo, quod pueri etiam baptizati gratiam & virtutes non recipiunt. Ad quod responderetur, quod licet agēs principale sit immobile agens instrumēta le, aliter se habet nunc, quam prius ad puerum: quia nunc & non prius baptizatur. Ex quo etiam sequitur, quod aliter se hēt baptizatus: quia nunc & non prius impressus est character in ipso. Itē constat, quod sine aliqua sui immutabilitate, Deus sine sacramēto possit gratiā cōferre, vt patet in sanctificatis in vetero, de venun. nisi cum pridem. in prin. curiosus etiam videre possit in D. Tho. 4. sentent. dist. 4. & in tertia parte sum. q. 68. & 69.

Virtutes] de theologicas non est opinio inter modernos, sed de moralibus sic, vt infra dicā. dicuntur autem virtutes, quasi virum tuentes, & praeseruatres a vitijs. de pen. dist. 2. illa anima, & c. seq.

A Informans gratia] hanc multi Theologi dicunt idem esse in re, quod habitus charitatis, tū quia charitas & gratia habet easdem operationes: tū quia dicit Aug. 15. de trini. cap. 18. loquens de charitate, nullum est isto Dei dono excellentius. Sed omnino dono distincto a gratia, ipsa gratia excellentior est: tum quia si sic distinguerentur, possent a Dei virtute separari, & sic aliquis esset Deo gratus, sed non charus, & e conuerso. Alij vero dicunt, quod gratia est habitus, qui fundatur in voluntate.

Ad habitū] de similibus de baptis. maiores. ver. quamuis in prima glossa.

B racterem et gratiā gratis datam: sed non ad gratiā facientem gratum, nisi cum fictio illa recesserit. de consec. dist. 4. tunc valere, & c. per.

Sanctorum, ac Doctorum modernorum] De sanctis habemus Augustinum contra Iulianū. li. 1. de baptis. paruulorum, Doctores habemus magistrū sent. 4. dist. in prin. & ibi Alex. Alber. & D. Th. apertius. Et beniter omnes Theologi moderni in hoc cōcordāt, quo ad virtutes theologicas, scilicet fidē, spem, & charitatem; sed de virtutibus moralibus, vt iustitia, fortitudine, temperātia, prudentia, & alijs de quibus 28. q. 1. §. ex bis. bene discōrdāt moderni Theol. D. Thom. enim & sui tenent et morales infundis, nam ut dicunt, morales acquiruntur & non ordinantur ex se in ultimum finē, nec inclinant quod homo sit bene mobilis a Spiritu sancto: ergo necesse est fieri illas infusas. Sed qui tenent cōtrariam, respondent ad hoc, quod morales acquiruntur coniunctae charitati, quae est forma virtutum, ut rursusque sufficienter peragunt: & sic non est necesse ponere eas infusas. Inducunt etiam isti illud Phys. q. frustra fit p.

C plura, & c. ut dixi in principio capituli; sed per virtutes morales acquiruntur potest homo cum theologicas finem suū acquirere sine moralibus infusis. Pro prium enim est charitatis, nos Deo vltimo fini coniungere. Est enim secundum Augusti. veltissima affectio, quae nos Deo coniungit: ergo non requiritur infusis Theologicis, & aliae virtutes morales infundantur. Itē si paruulis infunderetur, ergo & adultis; sed experimur, quod adultus non sic baptizatus, non plus se sentit sobrium, prudentem, temperatum, vel iustum, quam prius: & si infunderetur, sentire deberet, ex quo etas non impedit, cum virtus moralis sit habitus inclinans per modū naturae: quia secundū Philosophum. 2. Ethic. Virtus est, quae habentē perficit, & opus eius bonū reddit: ergo cum sacramētū baptismi sit commune, omnia gratis donas, videtur, quod non infundatur adultis nec paruulis.

D Eligenda] ergo illam sequi reuemur de hoc eod. tit. c. vnico. lib. 6. in 6. glossa.

E